

COMUNICARE ȘI CONFLICT - O ABORDARE INTERCULTURALĂ

VLADIMIR-AURELIAN ENĂCHESCU*

CRISTIAN FLOREA**

CRISTINA EMILIA CIOVICA***

vld_enachescu@yahoo.com

Abstract: *The contemporary world is characterized through an unprecedented diversity and complexity, generated by the great revolutionary transformations, by the changes which are produced in all fields – political, economical, social, technical, and scientific and, especially, armed forces' relations. All these transformations mark, one after another, specific characteristics to the international life, to the relations between states, by bringing in the foreground some phenomenon, tendencies and events which require adequate solutions in order to be ensure peace, security and people's progress.*

Despite the fact that nowadays using force is incriminated under any circumstance, war continues to be used for advocating the personal interests of some countries.

Keywords: *war, conflict, communication, negotiation, collective security, dialogue, cooperation, cohesion.*

Timpul suveranității absolute și exclusive (...) a trecut; teoria sa nu s-a potrivit niciodată cu realitatea. Este sarcina conducătorilor de state de azi să înțeleagă acest lucru și să găsească echilibrul între nevoile unei bune guvernări interne și cerințele unei lumi din ce în ce mai interdependente.¹

Studiul comunicării interculturale a încercat să răspundă la întrebarea: „Cum pot oamenii să se înțeleagă, atunci când aceștia nu împărtășesc o

* Prep. univ. drd. - Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, A.S.E. din București.

** Masterand în cadrul Facultății de Administrație și Management Public, A.S.E. din București.

*** Masterand în cadrul Facultății de Relații Economice Internaționale, A.S.E. din București.

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace*, United Nations, 1992, <http://www.nationsencyclopedia.com/United-Nations/The-Secretary-General-DEVELOPMENTS-UNDER-BOUTROS-BOUTROSGHALI-1992-1996.html>

experiență culturală comună?". Doar cu câteva decenii în urmă, această întrebare a fost una cu care se confruntau în principal diplomații, expatriații, precum și turistul ocazional internațional. Astăzi, trăim în societăți multiculturale precum într-un sat global, ne confruntăm cu toate aceste întrebări în fiecare zi. Ne dăm seama acum că problemele de înțelegere interculturală sunt încorporate în alte întrebări complexe: Ce fel de comunicare este necesară pentru ca o societate pluralistă să fie atât diversitate culturală și unificate în scopuri comune? Cum poate comunicarea să contribuie la crearea unui climat de respect, nu doar de toleranță, pentru diversitate? Noua viziune și competențele inovatoare oferite de această lume în schimbare vor determina răspunsul la o altă întrebare despre climatul global, reprezentate de Dean Barnlund: „Vor fi rezidenții săi capabil să își respecte vecinii și să utilizeze diferențele dintre ei în mod constructiv sau vor fi uniți doar în antipatiile lor pentru alții?".

Comunicarea este conceptul de baza în explicarea globalizării. Globalizarea poate fi observată ca fiind extinderea la nivel mondial a unei societăți europene diferențiată funcțional printr-o comunicare interculturală. În această societate, din secolul al XVII-lea, a comunicării interculturale și-a asumat forma unui etnocentrism modernist bazată pe valori cum ar fi cunoștințele, pluralismul și individualism. În secolul XX, schimbările istorice au creat necesitatea pentru noi forme de comunicare interculturală. În ultimul deceniu al acestui secol, o formă de comunicare transculturală bazată pe dialog a fost propusă ca baza pentru adaptarea cross-culturală, o creație de identități multiculturale și o construcție a unei societăți multiculturale hibrid.

Cele mai multe abordări pentru o comunicare interculturală (și de comunicare în general) urmăresc o abordare naturalistă ca pe un fenomen pur uman, și nu ca pe o expresie a unui plan divin. Orice ipoteză de orientare transcendențială a comunicării imediate se află sub imperiul diferențelor culturale date de convingerile religioase.

În ultimii ani, numeroși analiști au sugerat faptul că dezvoltările din practica statelor sunt cele care justifică schimbul ce s-a petrecut de la o concentrare pe interesele guvernului statului suveran la una asupra poporului suveran, interesele acestuia din urmă fiind cele care tind să prevaleze. Această situație demonstrează creșterea suportului comunității internaționale pentru o interpretare mai liberală a suveranității. Astfel, securitatea este dorită și realizată la nivelul individului uman, al colectivităților socio-profesionale, național, regional, continental și global.

În sens propriu, securitatea se referă la faptul de a fi la adăpost de orice pericol, de a avea un sentiment de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărei amenințări. Mai mult, reprezintă o stare de siguranță, de lipsă de primejdie¹. Totodată, este imperios necesar a aminti și conceptul de securitate colectivă, care se referă la o anumită stare a relațiilor dintre state, creată prin luarea pe cale de tratat a unor măsuri de apărare comună împotriva unei agresiuni.

În literatura de specialitate², conceptul de securitate semnifică o situație în care o persoană sau un stat, în urma unor măsuri specifice adoptate individual sau în parteneriat cu alte persoane sau state, capătă certitudinea că existența, integritatea și interesele sale fundamentale nu sunt primejduite. Securitatea este gradul de protecție împotriva pericolului, deteriorării, pierderii și activităților criminale.

În accepțiunea sa modernă, termenul de securitate include cinci factori cumulativi :

- Componenta politică a societății ;
- Componenta militară;
- Componenta economică;
- Componenta socială;
- Componenta ecologică.

Securitatea la nivel statal este asigurată dacă se ține cont de fiecare dintre aceste componente. De aceea, globalizarea constituie cea mai previzibilă evoluție a mediului de securitate internațional, tot mai des și mai profund abordată în studiile de specialitate.

Putem afirma faptul că securitatea este strâns influențată de globalizare, fenomenul ce a cuprins întreaga lume și care are ramificații în toate domeniile, aceasta din urmă producând turbulente în dublu sens: în jos, către state, în sus, către societatea informațională. Astfel, unele state sunt împinse să preia anumite responsabilități globale, în timp ce altele sunt deposedate de atributele suveranității. În tot acest timp, sunt create structuri noi internaționale sau cele existente sunt fortate să preia mai multe sarcini decât ar putea îndeplini în prezent, punându-se accent pe relațiile dintre societăți și economii, dintre zone și regiuni ale lumii. Globalizarea este procesul marcat de o dubla tranziție axiologică de la valorizarea economicului la cea a socialului. Pe fondul acestui fenomen al globalizării, se manifestă o serie de consecințe ale căror efecte sunt deja vizibile la toate

¹ ***, <http://dexonline.ro/definitie/securitate>, accesat la data de 09.02.2011.

² Lungu, A., *Securitate prin globalizare*, București, Editura U.N.Ap., 2004.

nivelurile, printre care: amplificarea solidarității dintre statele lumii, întărirea spiritului regional, creșterea sensibilității economiei mondiale față de orice disfuncționalitate sau dificultate locală sau regională, reducerea nivelului suveranității naționale prin gradul mare de dependență față de resursele, informațiile și tehnologiile din alte țări și apariția unor crize determinate de perioade de destructurare și restructurare ale actualului sistem internațional socio-politic, apariția și proliferarea unor amenințări și riscuri asimetrice (proliferarea rețelelor teroriste și mafiote, acțiuni de penetrare a sistemelor informaționale și bancare, de manipulare a informațiilor, diminuarea autorității statului și globalizarea crimei organizate, amplificarea decalajelor între nivelul de dezvoltare a diferitelor țări, expansiunea imigrației, etc). Factorii mai sus amintiți coincid cu cei specifici mediului de securitate, iar amplificarea și diversificarea riscurilor, precum și direcționarea acestora în condițiile existenței unor vulnerabilități interne și a unor conjuncturi favorizate pot genera amenințări la adresa securității internaționale, fiind necesară adoptarea unor modalități de acțiune flexibile și eficiente. În cazul nerespectării acestui fapt, principalele vulnerabilități care pot apărea sunt: insuficiența resurselor alocate instituțiilor de siguranță și apărare politică, adâncirea inechităților sociale, proliferarea economiei subterane și accenturarea corupției, criminalitatea economică, perturbarea ordinii publice, posibilitatea producerii unor dezastre ecologice, catastrofe naturale, toate acestea reprezentând probleme de actualitate pentru sfera globală.

Comunicațiile instantanee fac ca hotărârile luate într-o regiune să aibă impact și în alte colturi ale lumii. Acest fenomen a condus la modificarea comportamentului diplomatic al statelor în planul relațiilor internaționale. Pentru a elimina amenințările la adresa securității, încă înainte ca acestea să devină riscuri majore, marile puteri îmbină diplomația cu utilizarea rațională a forței. De aceea, astăzi, forța militară este utilizată nu atât pentru războaie propriu-zis, cât și pentru a descuraja apariția acestora.

Conflictul, cea neînțelegere sau dezacord asupra unor idei, interese ale diferitelor persoane sau națiuni, poate fi privit și ca o formă de comunicare. Deoarece este din ce în ce mai evident că o bună stăpânire a artei comunicării garantează succesul oricărei acțiuni pe plan internațional, în ziua de astăzi suntem martorii unei continue evoluții ale științei comunicării. Investițiile fabuloase pe care statele puternice le fac în domeniul comunicării demonstrează faptul că, astăzi, comunicarea este una dintre ele mai puternice arme. Paradoxal, războiul dintre două sau mai multe state este o formă de comunicare prin care acestea își combat

dorințele, doleanțele, problemele, nemulțumirile, însă acestea nu rezolvă problemele pentru care s-au declanșat, ci dimpotrivă, accentuează și mai mult tensiunile, vulnerabilitățile sociale, economice și psihologice, produc pierderi de vieți omenești și distrugerii materiale imense, greu de recuperat în decurs chiar de mai multe generații. În general, izbucnirea unui conflict, a avut la bază două premise: cea religioasă, pe de-o parte, și cea a dominației resurselor naturale pe de altă parte. Astăzi, asistăm la un nou tip de conflict, cel al îmbinării celor două și anume terorismul. De aceea, paralel cu politicile și strategiile preventive, este necesar să se continue dezvoltarea și punerea în operă a unor strategii de comunicare post conflict care să aibă în vedere atât pregătirea forțelor și mijloacelor necesare pentru soluționarea problemelor extrem de complexe care se creează după o confruntare armată, cât și modalitățile concrete de acțiune¹.

Psihologia socială pătrunde în toate aspectele situațiilor conflictuale. În timp ce istoria, percepțiile și identitatea sunt în mod inerent prezente în escaladarea conflictului, ele sunt, de asemenea, intrinseci pentru gestionarea conflictelor și contribuie la o situație de normalitate. Recunoscând temerile din istorie, de conștientizare, de învățare empatică, potrivit legitimității, sunt printre cele mai puternice instrumente pentru construirea păcii.

În analiză social-psihologică a conflictului, accentul este pus pe importanța cunoașterii istorice. Razoarele, respectiv agresiunile comise anterior, sau acțiunile anterioare care au condus la pierderea de încredere nu sunt ușor de uitat. Negarea acestor realități din trecut nu le elimină din istorie. Dimpotrivă, negarea susținută cu rădăcini în istorie creează teamă și nesiguranță.

Precum precizează și Daniela-Maria Ioniță în articolul sau intitulat „Comunicare și negociere în cadrul conflictelor”², importanța conturării unei imagini cât mai complexe asupra comunicării este vizibilă în primul rând în cadrul conflictelor la scară mică, dar mai ales în cadrul conflictelor internaționale. Astăzi, rolul comunicării capătă un rol din ce în ce mai important deoarece folosirea corectă a tacticilor de comunicare poate însemna eșecul sau succesul conflictului. În consecință, o strategie bine definită de comunicare trebuie să poată fi adaptată oricărei situații pentru că una dintre trăsăturile fundamentale ale conflictului este incertitudinea,

¹ Alexandrescu, G., Văduva, G., *Acțiuni militare post conflict, studii de securitate și apărare*, București, Editura U.N.Ap., 2005, p.161 în Fulea, A., *Politicile și strategiile media ca elemente managementului conflictelor la sfârșit și început de mileniu*.

² Ioniță, D., *Comunicare și negociere în cadrul conflictelor*, București, Editura U.N.Ap., 2004, p. 103.

surpriza. Un bun negociator reușește să identifice punctele slabe sau pe cele forte ale adversarului pentru a le utiliza în favoarea sa, deducând gradul de compromis la care e dispus să participe oponentul. Astfel, partea care se bazează pe legile comunicării poate să își asigure succesul în cadrul unui conflict, cu toate că este posibil să pornească de pe o poziție diferită.

În ceea ce privește particularitățile teatrului de operații din Irak, ele au avut ca bază principală de susținere și desfășurare întreaga Peninsulă Araba și spațiul maritim aferent. Început în martie 2003, războiul din Irak, cunoscut și sub numele de Operațiunea *Iraqi Freedom*, este compus din patru faze și anume :

1. obținerea sprijinului internațional și pregătirea forței pentru dislocare;
2. dislocarea forțelor în teatrul de operații;
3. desfășurarea operațiilor militare;
4. desfășurarea operațiilor post-conflict.

Faza a patra a campaniei, cea responsabilă cu planificarea și conducerea acțiunilor specifice, nu a reprezentat o prioritate pentru planificatorii militari de la nivel strategic care și-au focalizat atenția, respectiv resursele, cu prioritate, fazei a treia. Se consideră astfel că responsabilitățile planificării acțiunilor de stabilitate și reconstrucție sunt de competența structurii civile, nesesizând că acțiunile militare pentru înlăturarea regimului Saddam Hussein reprezintă parte a unui efort mult mai larg pentru stabilizarea situației și democratizarea Irakului.

Necesitatea unei robuste implicări a organizațiilor și agențiilor civile în efortul de stabilizare a Irakului a fost semnalată, întrucât acestea dispuneau de competențe necesare operațiilor post-conflict. În urma acestui fapt, mai multe organizații guvernamentale și-au constituit propriile studii privind evoluția situației post-război, însă a lipsit coordonarea și integrarea acestora într-un plan coerent. Așadar, a fost elaborat un plan detaliat pentru acordarea asistenței umanitare, dar activitățile de reconstrucție nu au fost clar identificate pentru că, în general, se consideră că efortul pentru reconstrucție nu va fi necesar iar procesul de stabilizare va putea fi gestionat de către irakienii înșiși.

La încheierea operațiilor militare, strategia coaliției internaționale a constatat în a solicita forțelor de securitate irakiene să-și asume responsabilități în ceea ce privește securitatea în mod accelerat, forța multinațională fiind pregătită să facă față principalelor provocări în același domeniu al securității. Anticipând un număr foarte mare de refugiați ca urmare a desfășurării operațiilor militare, forța multinațională a planificat acțiuni pentru împiedicarea producerii unei mari crize umanitare. Spre

deosebire de cele anticipate, o mare parte dintre provocări nu au mai apărut niciodată și astfel populația civilă nu și-a părăsit locuințele, ceea ce a dus la nematerializarea prognozatei crize umanitare.

La nivelul restructurării forței multinaționale, se poate spune ca obiectivul principal al planului pentru transferarea misiunilor de securizare a teritoriului irakian către forțele de securitate irakiene a constat în reducerea graduală a numărului militarilor forței multinaționale. Așa cum precizează Dan Ghica-Radu în articolul său¹, planul mai sus menționat a fost alcătuit din patru faze:

1. Sprijin reciproc, prin care forța multinațională crea condițiile pentru transferarea responsabilităților forțelor irakiene.
2. Tranziția controlului la nivel local către forțele de securitate irakiene.
3. Tranziția controlului la nivel regional.
4. Tranziția către un mediu de securitate stabil la nivel strategic, forțele de securitate irakiene fiind monitorizate de forța multinațională.

Pentru toți cei implicați, crearea unui mediu de securitate relativ stabil a constituit obiectivul esențial. Din păcate însă, minoritățile etnice și religioase sunt în continuare victime ale atacurilor violente iar principala consecință a acestor acțiuni o reprezintă fenomenul emigrării. Un mediu de securitate periculos și volatil îngreunează deplasările și eforturile de reconstrucție ale personalului civil internațional. Așadar, aceste condiții de securitate precară continua să descurajeze investitorii străini și nu permite dezvoltarea sectorului economic privat.

Reducerea nivelului de violență în Irak se datorează, în primul rând, următorilor factori: sporirea numărului militărilor coaliției internaționale, constituirea forțelor de securitate irakiene neguvernamentale și încetarea ostilităților de către formațiuni paramilitare silitate.

Deoarece s-a simțit nevoia de a asigura un mediu de securitate stabil, în orașul Bagdad și în împrejurimile acestuia s-au constituit noi unități. Misiunea primită de acestea a constat în sprijinirea forțelor de securitate irakiene, în efortul lor de a securiza cartierele Bagdadului și de a proteja populația locală.

Cu toate că poate fi asemuit cu alte tipuri de conflicte armate, războiul din Irak posedă anumite particularități care îl fac într-o oarecare măsură unic în istoria artei militare. Printre acestea, putem enumera următoarele:

- A fost primul război bazat pe concepte de rețea și operații bazate pe efecte;

¹ Ghica-Radu, D., *Particularități strategice ale teatrului de operații și de întrebuințare a forței multinaționale din Irak*, București, Editura U.N.Ap., 2004, p. 69.

- În loc să reprezinte un conflict menit a aduce o schimbare democratică Irakului, s-a transformat într-un război clasic de uzură;
- A adâncit prăpastia dintre lumea musulmană și lumea nemusulmană;
- A scos în evidență extremismul religios, precum și sensibilitatea lumii arabe privită ca un tot unitar;
- A adus în discuții practica de a califica statele drept bune sau rele / „eșuate”.
- Probleme precum securitatea internațională tind să se externalizeze către alte organizații și asociații care nu aparțin sistemului miliar;
- Aduce în prim plan două filosofii antagonice caracteristice procesului de globalizare : filosofia identitară și filosofia fragmentară.
- A scos în evidență punctele de vedere opuse ale diferitelor țări din Europa și Asia.

Astfel, experiența conflictelor de după războiul rece ne arată că instrumentele militare nu pot câștiga decât războiul, pacea, și dincolo de ea sistemul de relații internaționale, presupune mai mult decât putere, presupune realizarea unui viitor mai bun prin care să se genereze o arhitectură de securitate durabilă și favorabilă, pe termen lung, tuturor părților.

Autori precum Camilleri și Falk au scos în evidență sistemul westphalian de națiuni-state și, mai exact, valabilitatea acestuia în zilele noastre, declarându-se împotriva, prin intermediul volumului intitulat retoric "The end of Sovereignty?", a ceea ce ei numesc sovereignty discourse sau „o cale de a descrie și a gândi lumea ca fiind compusă în principal din națiuni-state, ca principale centre de putere și principale centre de interes.” Aceiași autori au adus în discuție necesitatea deplasării punctului de interes dinspre state spre subiectele acțiunii umanitare – oamenii și drepturile lor ca parte a comunității internaționale. Acestea, însă, trebuie să se supună unor criterii bine determinate; criteriile cvasi-unanim recunoscute sunt:

- violarea drepturilor omului să fie evidentă și extinsă;
- intervenția să fie multilaterală;
- natura intervenției să fie strict umanitară;
- intervenția să fie limitată și proporțională;
- auto-determinarea să fie respectată;

Acțiunile în planul comunicării și gestionării unei crize de către un stat democratic trebuie să fie raportate la principii și valori cu recunoaștere cât mai largă în spectrul internațional, putându-se în acest fel evita o serie de factori care distorsionează o bună comunicare. De adus în prim plan sunt aici prejudecățile și stereotipurile care există în gândirea colectivă a

popoarelor. În ceea ce privește comunicarea dintre părțile aflate în conflict și marii actori ai scenei internaționale, cum a fost cazul războiului din Kosovo, tema a fost legată de respectarea drepturilor omului și de aplicarea principiilor de drept internațional. Astfel, după încheierea războiului rece, problema intervenției a revenit în interesul public. Articolul 5 din Statutul NATO stipulează interdicția implicării într-un conflict, cu excepția acelor cazuri când avem de a face cu apărarea unui stat membru în urma unui atac armat. În acest context, NATO susține că în Kosovo a avut loc o „intervenție umanitară”, însă, într-adevăr, acele încălcări ale drepturilor omului ce au avut loc în Kosovo au fost inadmisibile pentru comunitatea internațională.

Chiar dacă acțiunile NATO pot fi privite din punctul de vedere a unor represalii legitime, trebuie subliniat faptul că ele nu pot fi aplicate cu încălcări grave ale drepturilor omului. Cu toate interdicțiile care există, clar delimitate, enunțate de Carta ONU și dezvoltate sub multe forme, războiul și folosirea forței nu au dispărut din viața internațională. În acest sens, Carta are la bază două comandamente: o acțiune coercitivă de executare ce nu poate fi dusă cu succes decât dacă marile puteri consimt și faptul că marile puteri au toate același interes general de a împiedica războaiele. Modalități de paralizare a oricărei acțiuni destinate păcii au devenit astfel divizarea lumii în zone de influență precum și dreptul de veto oferit marilor puteri. Astăzi, mai mult ca niciodată, se impune ca rolul ONU să crească și să devină un organism internațional mai puternic și mai eficient pentru a răspunde aspirațiilor de pace, de colaborare și progres ale tuturor popoarelor. În consecință, este necesară democratizarea întregii vieți internaționale astfel încât vocea fiecărei țări, indiferent de mărimea ei, să fie auzită și respectată. În lupta continuă de menținere a păcii și securității internaționale, majoritatea statelor lumii iau măsuri colective eficiente pentru prevenirea și înlăturarea amenințărilor de toate genurile. Prin mijloace pașnice și în conformitate cu prevederile dreptului internațional, ele au reușit aplanarea sau rezolvarea diferendelor și situațiilor cu caracter internațional, care ar putea duce la o încălcare a normelor și relațiilor dintre acestea.

În cartea sa intitulată *Drept internațional public*, profesorul Gheorghe Moca¹ ține să sublinieze faptul că „relațiile de pace și de securitate cu participarea și în beneficiul tuturor statelor lumii nu pot să aibă loc decât în temeiul dreptului internațional al respectării principiilor, normelor și

¹ Moca, G., *Drept internațional public*, volumul I, București, Editura Universul juridic, 2008.

instituțiilor sale de către toți și în interesul tuturor”. Ideea devenită aproape generală a luptei pentru menținerea și consolidarea păcii se îndreaptă către stoparea cursei de înarmare a statelor spre prevenirea conflictelor dar și soluționarea lor prin intermediul dialogului și a negocierilor încă de la stadii premergătoare. Urmând aceste linii, dreptul internațional se axează pe eliminarea stărilor de conflict și de tensiune între națiuni și popoare pe calea dialogului, a înțelegerilor, dar și a negocierilor civilizate, instituirea unei societăți fără arme și fără violența, renunțarea la comercializarea armelor de distrugere în masă, încetarea de la atacul psihologic în ceea ce privește un eventual război atomic, precum și schimbarea modului de gândire al unor anumiți conducători de state care se văd în postura de mari cuceritori și asupritori ai unor popoare poate mai slab dezvoltate din punct de vedere economic, politic, cultural sau militar față de statul pe care îl conduc¹.

Urmând aceste premise, vom avea pe post de căi de soluționare propuse de Cosmina Covatariu² următoarele: eliminarea suspiciunii și a neîncrederii din raporturile dintre națiuni și popoare, promovarea unui climat de natura a susține o bună conviețuire a popoarelor dar și dezvăluirea acelor fapte de natură a genera în stări de încordare și conflictuale în relațiile dintre state. În orice caz, „în prezent este tot mai răspândită opinia ca legitimitatea unei cauze nu justifică prin ea însăși recurgerea la anumite forme de violența, în special împotriva inocenților”, așa cum precizează M. Mihăilă³ în cartea sa, *Elemente de drept internațional public și privat*.

În zilele noastre, războiul, văzut atât din perspectiva economică, politică dar și socială, este din ce în ce mai mult pus sub controlul comunității umane al centrelor de putere, al organizațiilor și organismelor internaționale, precum și a celor neguvernamentale. Cu toate acestea, pe lângă război, putem întâlni o altă serie de acțiuni violente armate care se intensifică și se diversifică pe măsură ce decalaje se economice cresc exponențial.

Atunci când fac referire la terorism, anumiți specialiști îl numesc „cel de-al patrulea război mondial”, întrucât James Woolsey, fost director al CIA, afirma, la un moment dat, că *Războiul Rece* a fost cel „de-al treilea război mondial” și este firesc ca cel împotriva terorismului să fie considerat al patrulea.

¹ Selejan-Gutan, B., *Drept internațional public*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2003, p. 210.

² Covatariu, C., *Intervenția militară, soluție a conflictelor în secolul XXI?*, București, Editura U.N.Ap., 2004, p. 317.

³ Mihăilă, M., *Elemente de drept internațional public și privat*, București, Editura All Beck, 2001, p. 480.

Aceasta epocă a tranziției pe care o traversăm face trecere de la statul națiune la structuri descentralizate axate pe o „societate deschisă”. „Războiul viitorului”, noul tip de război, vine în fața noastră cu patru caracteristici: reprezintă singurul război justificat și acceptat, are un caracter privat (deoarece doar anumiți actori mondiali îl pot desfășura), se bazează pe o artă strategică și se evidențiază un singur beligerant¹. Totuși, de menționat ar fi și faptul ca războiul viitorului se va cantona în sfera puterii(lor) economice și politice, dar va viza proiecte mondiale². Ordinea pe pământ trebuie să se realizeze astfel prin dezvoltare economică durabilă, bazată pe cooperare internațională amiabilă între toate statele lumii³.

Odată cu avansarea procesului globalizării, războiul a devenit un mijloc al politicii comunității internaționale de impunere a unor decizii, de gestionare a crizelor și a conflictelor. În această maineră, se poate continua procesul de modernizare a armatelor, se vor dezvolta armate profesionale, precum și componentele internaționale integrate ale acestora.

Ministerul Apărării din România are o bază comunicațională funcțională și consolidată iar primele misiuni în teatrele de operații de la început de mileniu (fosta Iugoslavie, Irak și Afganistan) au constituit pentru MApN o reconsiderare a importanței componentei mediatice⁴. Conflictele din Irak au demonstrat încă o dată viabilitatea presei militare, a dialogului și negocierii militare, precum și a transmiterii în clar a informațiilor „la cald”. În acest mod, s-a obținut un feed-back permanent ce a dus la îmbunătățirea condițiilor de cazare și hrănire a dotării materiale și tehnice adecvate a batalioanelor, dar nu în ultimul rând și a facilitării relațiilor interumane. Este remarcabil efortul de a colabora, atât din partea jurnaliștilor români, cât și a celor străini pentru o transmitere veridică a informațiilor.

În timp ce în Canada și Statele Unite ale Americii, s-a preferat, încă din cele mai vechi timpuri și până astăzi, o armată formată exclusiv din militari voluntari, România a avut dintotdeauna un serviciu militar obligatoriu, lucru care s-a modificat începând cu anul 2007. Acest fapt s-a evidențiat printr-o percepție diferită a celor două state, printr-o mentalitate complet diferită a

¹ <http://dexonline.ro/definitie/beligerant> - „care se află în stare de război”.

² Gestionarea privată a materiilor prime strategice, accesul restrictiv asupra tehnologiei moderne, acces condiționat la sursele de apă, ameliorarea raporturilor demografice, controlul anumitor zone „fierbinți” și protecția mediului.

³ Văduva, G., *Strategie militară pentru viitor*, Editura Paideia, 2003.

⁴ Seserman, D., *Operații militare multinaționale în teatrul de operații din Afganistan*, București, Editura U.N.Ap., 2004.

militarilor, și anume, aceea de a participa facultativ la un eveniment armat pe de-o parte și de a lua parte în mod forțat la un asemenea eveniment, pe de altă parte. Pentru a scoate în evidență interacțiunea dintre militarii români și cei americani în teatrele de război din Orient, am realizat și aplicat un chestionar pe care l-am oferit spre completare atât unui militar român, cât și unui militar american, ambii participând în mod direct la desfășurarea conflictelor. Chestionarul s-a axat pe următoarele întrebări:

1. Unde s-a desfășurat operațiunea la care ați participat?
2. Care a fost durata acesteia?
3. Ați beneficiat de programe de instruire înaintea / în timpul desfășurării misiunii ? Dacă da, puteți oferi câteva detalii?
4. Cum considerați că ar putea fi îmbunătățit programul la care ați luat parte? (cel educațional, de instruire)
5. În ce a constat interacțiunea Dvs cu ceilalți participanți în teatrul de operațiune?
6. Ce limbă(i) străină(e) era utilizată cel mai frecvent în campusul Dvs?
7. Care au fost impresiile Dvs despre militarii americani / români?
8. Ce îmbunătățiri considerați că au fost aduse experienței dumneavoastră ca militar?
9. Pe câmpul de luptă ați făcut vreodată diferența între colegii dumneavoastră și cei străini?
10. Ați fi de acord să participați la un program de instruire al viitorilor militari în care să le împărtășiți experiența dumneavoastră? Credeți că acest lucru ar fi benefic pentru toți cei care vor participa la o misiune în străinătate?

În ceea ce privește primele două întrebări, ambii respondenți au fost aleși din rândul celor care au participat în Irak, pe parcursul a cinci, respectiv șase luni. De asemenea, se pare ca ambele guverne, atât cel american, cât și cel român, furnizează programe de instruire a militarilor

(cursuri de prim-ajutor, cursuri de uz al armelor, cunoștințe culturale și al cutumelor, dar și din punct de vedere al legislației specifice). O diferență între cele două viziuni se constată la nivel de îmbunătățire al celor două programe (de instruire), americanii considerându-le complexe și inutil a fi aduse alte modificări, pe când românii, au simțit nevoia ca acestea să fie adaptate în mod continuu (cutumele fiind diversificate de la o zonă la alta a Irakului). Interacțiunea diverselor grupuri de soldați s-a dovedit a fi bazată atât pe o atmosferă profesională, însă și pe un spirit de echipă și coeziune al militarilor. În același timp, limba unanim utilizată a fost engleza. Impresiile au fost reciproc resimțite ca fiind foarte bune, americanii considerându-i pe români ca având o atitudine profesionistă, dar fiind foarte prietenoși, pe când cei din urmă, i-au văzut pe americani ca punând mult accent pe respectarea regulilor fără a avea o atitudine superioară față de celelalte naționalități. Ambele părți au consimțit faptul că experiența lor s-a dovedit a fi extrem de utilă ajutându-i, spre exemplu, să se adapteze și să reacționeze mai bine la situațiile de vreme severă (furtuni de nisip, temperaturi excesive). O altă neconcordanță s-a putut observa și la disponibilitatea fiecărui soldat militar de a împărtăși experiența trăită în cadrul unor programe viitoare. Soldatul american nu și-a exprimat dorința în acest sens, în schimb, soldatul român ar fi de acord să ia parte la acest lucru, ambii considerând benefic efectul participării, mai ales că se elimină astfel prejudecățile existente între diferitele țări.

În concluzie, omul în viață se confruntă cu tot felul de probleme astfel încât trebuie să știe să prevină ceea ce este inutil. De aceea, rol primordial pentru formarea unui adevărat om îl constituie familia, școala și alte unități de învățământ specializate. De asemenea, diverse cadre bine pregătite asigură protecția și securitatea cetățenilor. Pentru a trăi liber, în armonie și pace este necesar să vrem să respectăm obiceiurile pământului, legile scrise și nescrise ale neamului, să ocrotim natura și să nu intrăm în conflict cu semenii noștri. Felul cum ne purtăm, cum vorbim, cum reacționăm ne dezvăluie bună creștere, educația și învățătura. Războiul nu este doar o strategie și nu presupune doar aprovizionare și armament, ci rezumă o adevărată epocă istorică, un cumul de științe alături de cultură și tehnică. A ne educa pe noi înșine spre a fi interculturali, nu înseamnă doar toleranța, acceptul celorlalți, eterogenitate în spațiul finit al Terrei, ci, totodată, aceste științe trebuie să acționeze și să se intercondiționeze reciproc, formând un efort global către conviețuirea pașnică și armonioasă,

unde diversitatea, sui-generis, trebuie să convietuiască în unitate unanim acceptată.

REFERINȚE

1. Alexandrescu, G., Văduva, G., (2005), *Acțiuni militare post conflict, studii de securitate și apărare*, Editura U.N.Ap., București în Fulea, A., *Politicile și strategiile media ca elemente managementului conflictelor la sfârșit și început de mileniu*.
2. Boutros Boutros-Ghali, (1992), *An Agenda for Peace*, United Nations, <http://www.nationsencyclopedia.com/United-Nations/The-Secretary-General-DEVELOPMENTS-UNDER-BOUTROS-BOUTROSGHALI-1992-1996.html>
3. Covatariu, C., (2004), *Intervenția militară, soluție a conflictelor în secolul XXI?*, Editura U.N.Ap., București.
4. Ghica-Radu, D., (2004), *Particularități strategice ale teatrului de operații și de întrebuințare a forței multinaționale din Irak*, Editura U.N.Ap., București.
5. Ioniță, D., (2004), *Comunicare și negociere în cadrul conflictelor*, București, Editura U.N.Ap..
6. Lungu, A., (2004), *Securitate prin globalizare*, București, Editura U.N.Ap..
7. Mihăilă, M., (2001), *Elemente de drept internațional public și privat*, București, Editura All Beck.
8. Moca, G., (2008), *Drept internațional public*, volumul I, București, Editura Universul juridic.
9. Selejan-Gutan, B., (2003), *Drept internațional public*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”.
10. Seserman, D., (2004), *Operații militare multinaționale în teatrul de operații din Afganistan*, București, Editura U.N.Ap..
11. Văduva, G., (2003), *Strategie militară pentru viitor*, Editura Paideia.